

УДК 378.1.12: 004

Самчинська Я.Б.

Херсонський державний університет, Херсон, Україна

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ Й КОНТРОЛЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ КОМПАНІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ»

DOI: 10.14308/ite000512

Використання інформаційних систем та технологій у господарській діяльності покликано віддзеркалювати корпоративні принципи, цілі, традиції компанії, сприяти реалізації запланованих стратегій, завдяки чому зростають ефективність управління й вартість підприємства. Викладання навчальної дисципліни «Управління ІТ» спрямовано на вивчення й дослідження цих взаємозв'язків студентами 5 курсу напрямів підготовки «Інформатика», «Програмна інженерія» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «магістр».

До актуальних методів оцінки ефективності й контролю інформаційних систем та технологій, що вивчають на заняттях з курсу «Управління ІТ», відносяться аудиторські послуги. В статті запропоновано методичні засади надання аудиторських послуг з оцінки ефективності й контролю інформаційних систем (технологій) з метою задоволення зростаючих інформаційних потреб компанії, а також функціональної активізації їх інформаційних ресурсів. Установлено, що основним завданням даних аудиторських послуг є забезпечення незалежної та об'єктивної оцінки того, чи надають інформаційні технології потрібні компанії сервіси. Визначено основні критерії, інформаційне забезпечення, предмет та об'єкти аудиторської перевірки, необхідні для формування аудиторського висновку й висловлення впевненості. Запропоновано програму й детальний перелік аудиторських процедур щодо оцінки ефективності й контролю інформаційних систем та технологій.

Ключові слова: інформаційні технології, компанії, оцінка ефективності, управління інформаційними технологіями, аудиторські послуги, контроль.

Постановка проблеми. Ключовим ресурсом, джерелом нових можливостей й конкурентних переваг для зростаючих потреб економічних одиниць виступають інформаційні технології (ІТ). Їх використання в господарській діяльності покликано віддзеркалювати корпоративні принципи, цілі, традиції компанії, сприяти реалізації запланованих стратегій, завдяки чому зростають ефективність управління й вартість підприємства. Викладання навчальної дисципліни «Управління ІТ» спрямовано на вивчення й дослідження цих взаємозв'язків студентами 5 курсу напрямів підготовки «Інформатика» та «Програмна інженерія» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «магістр».

До задач навчальної дисципліни „Управління інформаційними технологіями” належать:

- формування у студентів знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного використання засобів сучасної інформаційної технології у своїй майбутній професійній діяльності, для управління основними бізнес-процесами підприємств;
- розуміння ролі інформації як основного джерела прийняття управлінських рішень;
- вивчення теоретичних основ та практичних аспектів системи менеджменту, заснованої на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, що дозволяють забезпечити прискорений доступ до інформації та прийняття оптимальних управлінських рішень;

- систематизація базових даних та організація на їх основі звітів;
- оволодіння навичками роботи в інформаційно-аналітичних системах.

Кіберзлочини, шаблонне мислення керівників компаній та недобросовісні дії співробітників створюють низку ризиків й недоліків у корпоративному управлінні та управлінні інформаційними технологіями, з якими має справу сучасний бізнес. У зв'язку з цим комерційні та навіть неприбуткові установи намагаються застосовувати такі механізми організації, інтеграції, регулювання й контролю, котрі сприятимуть злагодженій роботі інформаційних та інших ресурсів. До одного з таких методів оцінки ефективності й контролю інформаційних систем та технологій, що вивчають студенти на заняттях з «Управління інформаційними технологіями», належать аудиторські послуги, котрі надаються аудиторськими фірмами або службами внутрішнього аудиту на замовлення й за ініціативою компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі існує багато наукових праць, присвячених дослідженню актуальних питань взаємозв'язків аудиту, контролю, ревізії та їх впливу на систему управління компаній [1, 2, 3, 10, 11, 17, 18]. Професор Ф.Ф. Бутинець указує, що “функції аудиту – це основні напрями науково-пізнавального та навчального призначення, що характеризують його сутність, зміст, соціальне значення, завдання і мету в системі науки про господарський контроль” [2]. Отже, аудит має широкі можливості для функціональної активізації ключових ресурсів у системі корпоративного управління та управління інформаційними технологіями, які потребують подальшого вивчення.

Питанням ефективності використання й управління інформаційними технологіями присвячено праці науковців П. Уейла, Дж. Росса, М. Бродбент, Е. Кіціс, О.В. Співаковського, М.О. Вінника та ін [3; 4; 5; 6; 13; 18].

Низку переваг для корпоративного управління інформаційними технологіями пропонує методологія СОВІТ (Governance Control and Assurance for Information and Related Technology), розроблена Інститутом управління ІТ (IT Governance Institute) [7]. Компоненти СОВІТ надають комплексну методику для досягнення цілей організації на основі управління ризиками та заходів контролю інформації [7; 14; 15; 16]. Проте, такий потужний інструментарій для управління задачами ІТ потребує значних фінансових інвестицій та спеціально підготовлених кваліфікованих людських ресурсів, що не завжди під силу ряду компаній.

Досвід застосування компонентів СОВІТ може використовуватися для цілей оцінки, удосконалення й аудиту системи управління ІТ. Питання ж методики й змісту аудиторських послуг стосовно оцінки ефективності (відповідності) інформаційних систем і технологій компаній недостатньо розглянуті науковцями.

Метою дослідження є розгляд використання аудиторських послуг як методу оцінки ефективності й контролю інформаційних систем (технологій) компаній у викладанні навчальної дисципліни «Управління ІТ».

Виклад основного матеріалу. Предметом навчальної дисципліни «Управління інформаційними технологіями» виступають інформаційні технології як сукупність процесів та ресурсів, що забезпечують інформацію, потрібну компаніям для здійснення бізнес-процесів, спрямованих на досягнення основних цілей бізнесу.

Ефективне управління ІТ потрібно компаніям, оскільки його результатом є заохочення вмінь співробітників до раціонального й оптимально можливого використання ІТ, а також забезпечення відповідності їх поведінки щодо ІТ стратегічному баченню й цінностям компаній.

Закономірно виникає питання: як оцінити відповідність застосовуваних інформаційних систем основній діяльності компаній, як визначити ефективність управління інформаційними технологіями?

Ефективне управління ІТ повинне бути спрямовано на вирішення трьох головних питань:

1. Які рішення необхідно ухвалити для забезпечення ефективного менеджменту і використання ІТ?
2. Хто повинен ухвалювати ці рішення?
3. Яким чином ці рішення реалізовуватимуться, і як здійснюватиметься контроль за їх виконанням [3; 4; 6]?

Широкі можливості для оптимального вирішення третього питання надає застосування аудиторських послуг як методу оцінки ефективності й контролю використання інформаційних систем (технологій) в установах.

До причин, що зумовлюють потреби установ в аудиторських послугах з оцінки й моніторингу використання ІТ, належать:

- необхідність ІТ в діяльності компаній;
- неконтрольованість витрат та інвестицій в ІТ;
- мінливість зовнішнього ринкового середовища;
- втрачені можливості в ході застосування ІТ;
- розподіл ролей в ієрархії управління ІТ та контроль за ним;
- обмежені можливості та схильність до шаблонної поведінки керівництва;
- наявність різних інформаційних систем та нових підходів до їх використання.

Відповідно до міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики, які рішенням Аудиторської Палати України прийняті в якості національних для вітчизняної аудиторської практики, завдання, що виконуються аудитором, охоплюють різноманітні послуги, які можуть підпадати під дію Стандартів завдань Ради з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості [1; 9; 10; 11; 12; 14].

Згідно з розробленою Концептуальною основою завдань з надання впевненості, завданнями з надання впевненості визнаються завдання, виконуючи які аудитор висловлює висновок, призначений підвищити ступінь довіри майбутніх користувачів, які не є відповідальною стороною, щодо результатів оцінки або порівняння предмета завдання з відповідними критеріями.

Згідно з Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду та іншого надання впевненості та супутніх послуг, аудиторські послуги з оцінки (перевірки) ефективності інформаційних систем (технологій) відносяться до завдань з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації, та входять до переліку послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми), прийнятого рішенням Аудиторської палати України від 27.09.2007 р. № 182/5 [9].

Більш детально визначення видової природи аудиторських послуг з оцінки ефективності інформаційних технологій компаній представлено на рис.1.

Основним завданням аудиторських послуг з перевірки ефективності інформаційних систем (технологій) є забезпечення незалежної та об'єктивної оцінки того, що інформаційні технології надають потрібні сервіси.

У результаті виконання аудиторських процедур надається звіт, який міститиме висновок з надання впевненості про предмет перевірки.

Об'єктами аудиторської перевірки в даному випадку виступає фінансова та не фінансова інформація компаній щодо принципів управління ІТ, архітектури ІТ, інфраструктури та ІТ-сервісів, потреб в програмному забезпеченні та інвестицій в ІТ. Розглянемо детальніше склад цих об'єктів аудиту.

ІТ-принципи є набором сформульованих вищим керівництвом взаємозв'язаних положень щодо використання ІТ у даному бізнесі. Сформульовані одного разу, принципи використання ІТ стають частиною управлінського лексикону компанії і можуть розглядатися, обговорюватися, підлягати змінам і подальшому розвитку [3; 5; 6]. Саме тому для аудитора важливо ознайомитися з ними та дати їм оцінку.

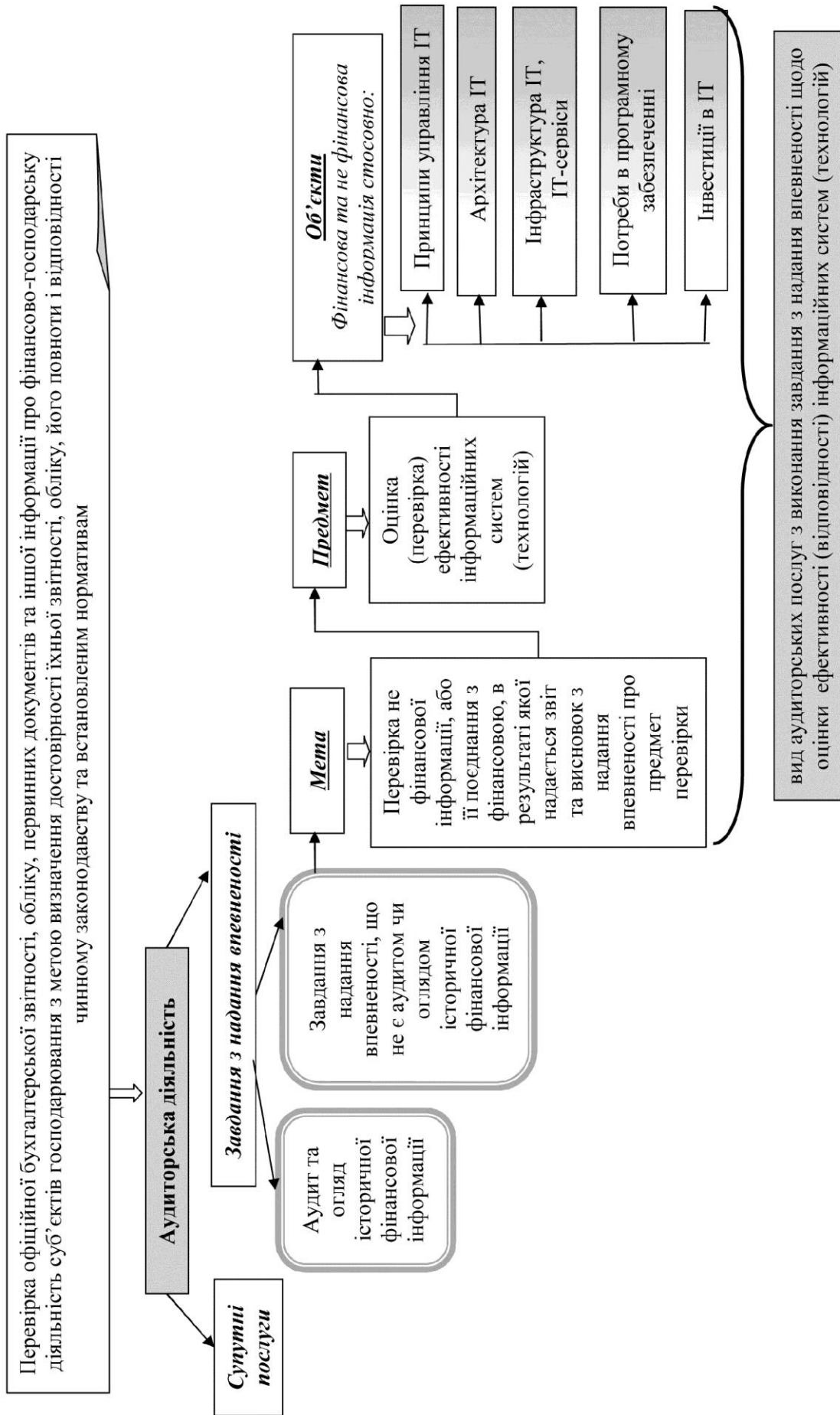

Рис. 1. Формування змісту "аудиторських послуг щодо оцінки ефективності (відповідності) інформаційних систем (технологій)".
Розроблено автором

Архітектура ІТ є логікою організації даних, додатків і інфраструктури, закріпленою в наборі політичних установок, взаємин і технічних альтернатив для досягнення бажаного рівня комерційної і технічної стандартизації і інтеграції [3]. Підприємствам необхідна логіка організації даних, додатків і інфраструктури, оскільки інтеграція і стандартизація визначають формування можливостей та сфер впливу ІТ. Інтеграція процесів дозволяє численним бізнес-підрозділам (філіалам, департаментом, відділам, проектним напрямкам) представляти єдине обличчя компанії її клієнтам, або непомітно переходити від виконання однієї функції до іншої (наприклад, від продажів до надання послуг та післяпродажного обслуговування).

Оскільки основними видами інформаційних ресурсів є інформація, інфраструктура, програмні додатки та персонал, комплекс інфраструктурних об'єктів, програмних додатків, рішень про інвестиції, формуючи модель архітектури інформаційних технологій компанії, відіграє ключову роль в організації їх ефективного використання.

Інфраструктура ІТ є основою для втілення технічних і людських можливостей інформаційних ресурсів, що плануються компаніями; виступають як надійні послуги, що спільно використовуються та застосовуються в численних додатках програмного забезпечення. Далекоглядність керівництва у встановленні необхідної інфраструктури дозволяє швидко здійснити впровадження майбутніх бізнес-ініціатив, які реалізуються з допомогою електронних пристроїв, а також сприяє консолідації і зниженню витрат операційної діяльності [3; 5].

Надмірне інвестування коштів у розвиток інфраструктури або використання невідповідної інфраструктури інформаційних технологій закінчується розтратою ресурсів компанії, зривом термінів і системною несумісністю з бізнес-партнерами. В той же час недостатнє вкладення коштів у розвиток інфраструктури приводить до зриву намічених термінів, до виникнення «острівків» автоматизації, що задовольняють окремі локальні потреби без інтеграції на рівні підприємства, а також до обмеження сумісного використання ресурсів, інформації і експертних знань. Таким чином, оцінка аудитором ініціатив компанії в області інфраструктури ІТ може істотно вплинути на висловлення ним впевненості щодо ефективності використання інформаційних систем та технологій.

До *ІТ-сервісів*, функціонування яких вивчають аудитори, відносяться:

- телекомунікаційні мережеві послуги;
- забезпечення і управління обчислювальною технікою високого рівня (такою, як сервери або мейнфрейми);
- управління клієнтськими базами даних, які спільно використовуються;
- проведення досліджень і розвиток експертних знань, спрямованих на виявлення корисності для бізнесу нових технологій;
- створення локальної корпоративної мережі (інтранет).

Ці послуги можуть бути надані внутрішніми підрозділами підприємства або зовнішніми джерелами. Внутрішня інфраструктура ІТ підприємства часто пов'язана із зовнішніми галузевими інфраструктурами, такими як системи банківських платежів, а також з суспільними інфраструктурами, такими як Інтернет і телекомунікаційні мережі.

Потреби в програмному забезпеченні – це визначення потреб компаній в придбанні або власній розробці програмних додатків.

Інвестиції в ІТ – при вивченні цього об'єкту увага аудитора спрямовується на дослідження портфелю інвестицій в ІТ (як розподіляються кошти, що виділяються на ІТ) та приведення ІТ-інвестицій у відповідність із стратегічними пріоритетами установи (як погоджуються різні потреби).

Наведені п'ять об'єктів аудиторської перевірки не можуть розглядатися ізольовано. Лише комплексний підхід до цих об'єктів аудиту дозволить зробити вмотивований висновок з надання впевненості та задовільнити інформаційні потреби замовника щодо стану використання ІТ. Для цього кожен з об'єктів потрібно оцінювати за такими основними критеріями:

- відповідність ІТ стратегічному розвитку (бажаний поведінці);
- рівень організації та ІТ;
- питання вартості від використання ІТ;
- отримання результату (ступінь задоволеності) від ІТ.

У таблиці №1 запропоновано детальний перелік аудиторських процедур з оцінки ефективності інформаційних систем (технологій), що відповідають такому підходу.

Таблиця №1.

*Перелік аудиторських процедур з оцінки ефективності інформаційних систем (технологій),
Розробка автора*

Об'єкти аудиторської перевірки	Аудиторські процедури
1	2
Принципи використання ІТ	– Ідентифікація операційної моделі установи.
	– Визначення ролі й місця ІТ у веденні бізнесу.
	– Встановлення принципів бажаної поведінки відносно ІТ.
	– Встановлення принципів й вимог фінансування ІТ.
Архітектура ІТ	– Визначення інформації, що лежить в основі ключових бізнес-процесів компанії. Яким чином здійснюється інтеграція даних?
	– Ідентифікація технічних можливостей стандартизації даних на рівні підприємства для підтримки ефективного використання ІТ, полегшення стандартизації та інтеграції бізнес-процесів.
	– Встановлення видів діяльності, які потребують стандартизації на всіх рівнях підприємства для підтримки інтеграції даних.
	– Технологічні альтернативи, які регулюють підхід компанії до здійснення ІТ-ініціатив.
Інфраструктура ІТ та ІТ-сервіси	– Ідентифікація наявних та необхідних ІТ-ресурсів.
	Встановлення, чи сприяють наявні ІТ-послуги забезпеченню операційної діяльності та досягненню стратегічних цілей установи.
	– Оцінка ІТ послуг, встановлення якості обслуговування інформаційної інфраструктури з точки зору надійності, безпечності, безперервності та своєчасності її роботи.
	– Аналіз інфраструктурних послуг з точки зору забезпечення цілісності, доступності, конфіденційності та достовірності інформації.
	– Наявність плану підтримки основних технологій на сучасному рівні.
	– Чи є інфраструктурні послуги, які надаються аутсорсерами (зовнішніми виконавцями)?
Потреби програмному забезпеченні (бізнес-додатках)	– Оцінка потреб й можливостей для реалізації нових програмних додатків (з точки зору ринку і бізнес-процесів компанії). Чи проводяться дослідження (експерименти) для оцінки їх успішності?
	– Встановлення рівня задоволеності потреб бізнес-підрозділів компанії в рамках стандартів архітектури. В яких випадках потреби бізнесу виправдовують відхилення від стандартів?
	– Хто визначає необхідні організаційні зміни щодо програмних додатків для підвищення вартості бізнесу?
Інвестиції в ІТ	– Встановлення стратегічно важливих для підприємства напрямків вдосконалення процесів; чи відповідають інвестиції в ІТ стратегічному баченню та принципам компанії, чи сприяють інвестиції в ІТ досягненню стратегічних цілей.

1	2
	Визначення вимог й очікуваних результатів установи від коштів, що інвестують в ІТ .
	<p>Встановлення відповідності отриманих результатів від впровадження ІТ тим результатам, на які компанія розраховувала, інвестуючи кошти.</p> <p>– Оцінка розподілу поточних і представлених на розгляд портфелів інвестицій в ІТ. Чи узгоджуються ці портфелі зі стратегічними цілями компанії?</p> <p>– Порівняльний аналіз значимості інвестування в ІТ всього підприємства та інвестування окремих бізнес-одиниць.</p> <p>Оцінка забезпечення оптимальних вигід від інвестицій в ІТ при допустимих для компанії витрат та прийнятному рівні ризиків</p> <p>Встановлення відповідності інвестицій в ІТ та організації процесів компанії. Оцінка узгодженості інвестицій в ІТ та організаційних принципів компанії.</p> <p>Чи сприяють інвестиції в ІТ розвитку організації компанії?</p> <p>Узгоджуються інвестиції в ІТ з іншими запланованими задачами та ініціативами?</p> <p>Чи існує в компанії чітке та взаємне розуміння очікуваних вигід від інвестицій в ІТ?</p> <p>Встановлення відповідальності персоналу за отримання результатів від інвестування.</p> <p>Наявність показників (метрики) оцінки результатів від інвестування.</p> <p>Наявність достатніх технічних та адміністративних ресурсів для досягнення потрібної продуктивності.</p> <p>Наявність достатніх ресурсів для організаційних змін з метою покращення продуктивності</p>

Пропонуємо програму аудиторських послуг з оцінки ефективності ІТ, в ході якої вивчають ІТ-процеси та ІТ-ресурси компанії (рис.2).

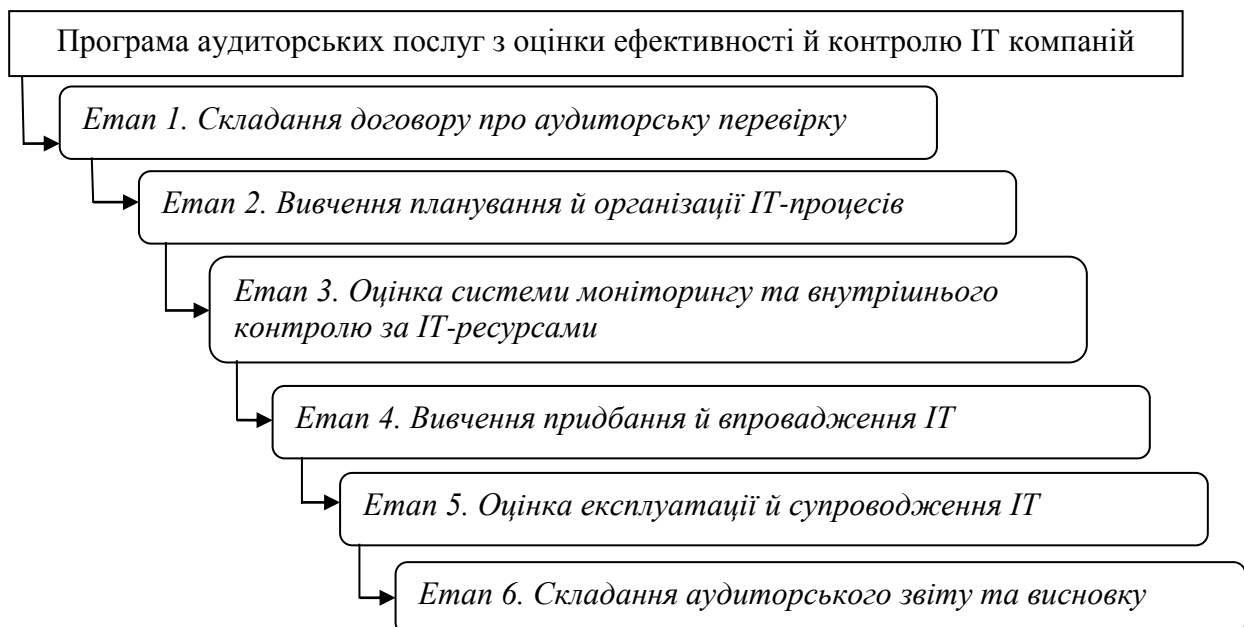

Рис.2. Програма аудиторських послуг з оцінки ефективності й контролю інформаційних систем та технологій компанії.

Етап 1. Складання договору про аудиторську перевірку. Перш за все аудиторська фірма (або служба внутрішнього контролю компанії) та замовник (керівництво компанії) узгоджують план і програму перевірки; визначають обсяг і час перевірки, вартість аудиторських послуг.

Етап 2. Вивчення планування й організації. Для цього аудитор ознайомлюється з такими параметрами функціонування ІТ-процесів:

- інформація про цілі та напрямки розвитку компанії, наявність стратегічного плану розвитку ІТ;
- визначення напрямку технологічного розвитку компанії-замовника, управління ІТ-проектами;
- організаційна структура компанії, взаємозв'язків інформаційних та інших ключових ресурсів;
- архітектура ІТ;
- управління інвестиціями в ІТ;
- управління ІТ-персоналом;
- вплив ІТ на процес управління якістю;
- управління ІТ-ризиками.

Етап 3. Оцінка системи моніторингу та внутрішнього контролю. Аудитори досліджують ефективність системи внутрішнього контролю та моніторингу, встановлюють відповідність використання ІТ регуляторним вимогам компанії, дають оцінку забезпечення корпоративного управління інформаційними технологіями.

Етап 4. Вивчення придбання й впровадження ІТ. Оцінюють такі ІТ-процеси на підприємстві:

- прийняття рішень по автоматизації;
- придбання й впровадження програмних додатків;
- придбання й підтримка технологічної інфраструктури;
- виконання операційної діяльності, що пов'язана з використанням ІТ;
- поставки інформаційних ресурсів.

Етап 5. Оцінка експлуатації й супроводження ІТ. Аудитори здійснюють аудиторські процедури щодо оцінки й аналізу таких ІТ-процесів:

- визначення й управління рівнем обслуговування й експлуатації інформаційних систем; керівництво службою технічної підтримки;
- виконання задачі безперервності ІТ-сервісів;
- забезпечення безпеки інформаційних систем й даних;
- управління конфігурацією;
- управління проблемами;
- управління даними;
- визначення й розподіл витрат;
- навчання користувачів інформаційних систем;

У ході аналізу також детально вивчають склад та якість наявних ресурсів.

Етап 6. Складання аудиторського звіту та висновку. Заключний етап аудиторської перевірки, характеризується доопрацюванням зібраних матеріалів, аудиторських доказів та робочих документів аудитора з метою підготовки висновку про висловлення впевненості щодо ефективності й відповідності використання інформаційних систем (технологій).

Наведені етапи програми аудиторської перевірки спрямовані на оцінку й аналіз інформаційних систем та технологій з точки зору їх вартості для бізнесу компанії в цілому, за умови раціональних витрат та прийнятних ризиків.

Таким чином, предметом аудиторської перевірки по виконанню завдання з надання впевненості з оцінки (перевірки) ефективності (відповідності) інформаційних систем та технологій є фінансова та не фінансова інформація, яка формує систему корпоративного управління компанії в частині, що відповідає за управління інформаційними технологіями та пов'язане із цим стратегічне мислення й фінансове планування.

З одного боку, розглянуті аудиторські послуги, як особливий метод контролю, є засобом функціональної активізації інформаційних ресурсів на підприємстві, оскільки результатами їх проведення є звіт та висновок щодо ефективності існуючих ІТ-сервісів, а отже, об'єктивне виявлення втрачених можливостей ІТ, невикористаних резервів їх експлуатації. При погодженні із замовником, аудиторські компанії можуть брати участь в розробці рекомендацій з їх удосконалення.

З другого боку, в контексті більш повного розкриття потенціалу аудиту, цей вид аудиторських послуг дозволяє не лише об'єктивно оцінити реальну ситуацію в компанії, ресурсну складову стратегічних планів та ІТ-проектів, але й забезпечити їх контрольованість та керованість.

Висновки. Замовниками аудиторських послуг як методу контролю за використанням інформаційних технологій, розглянутого в даній статті, постають компанії, які хочуть провести експертизу стану використання інформаційних систем і технологій та оцінити їх ефективність у ході реалізації основної стратегії, а також компанії, що намагаються запобігти втраті конкурентних переваг в бізнесі й виявити втрачені можливості експлуатації інформаційних систем.

Засобом задоволення інформаційних потреб компаній з оцінки ефективності інформаційних систем (технологій) виступають аудиторські послуги з надання впевненості, спрямовані на оцінку та аналіз наступних об'єктів: принципи управління ІТ, архітектура ІТ, інформаційна інфраструктура та ІТ-сервіси, потреби в програмних додатках й інвестиції в ІТ. Встановлено, що аудиторські процедури щодо цих об'єктів доцільно проводити за такими основними критеріями, як відповідність ІТ стратегічному розвитку (бажаний поведінці); вплив ІТ на рівень організації бізнес-процесів компанії; вартість від використання ІТ; оцінка результатів (ступінь задоволеності) від ІТ.

Запропонована методика оцінки ефективності й контролю інформаційних систем та технологій, яку вивчають у навчальному курсі «Управління інформаційними технологіями», буде корисною для застосування в діяльності ІТ-фахівців, аудиторських фірм та служб внутрішнього контролю (внутрішнього аудиту) компаній, сприятиме функціональній активізації використання їх інформаційних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Arens, A. Auditing and assurance services: an integrated approach / Alvin A. Arens, Randal J. Elder, Mark S. Beasley [with web content provided by Gregory J. Jenkins]. – 10th ed. – Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, USA, 2005. – 791 p.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит: [підруч. для студентів спеціальності „Облік і аудит” вищих навч. закладів] / Франц Францович Бутинець. – [2-е вид., перероб. та доп.]. – Житомир: ПП „Рута”, 2002. – 672с.
3. Управление ИТ: опыт компаний-лидеров. Как информационные технологии помогают достигать превосходных результатов / Питер Уэйл, Джинн У. Росс.; пер. с англ. – М.: Альпина бизнес Букс, 2005. – 293с.
4. Broadbent M. Effective IT governance by design / Broadbent M., Weill P. – Gartner Inc., Harvard Business School Press, Boston, MA, USA – 2003.
5. Співаковський О.В., Самчинська Я.Б., Алфьоров Є.А., Алфьорова Л.М. Управління інформаційними технологіями як стратегічним активом: [навч.-метод. посіб.] / За ред. проф. О.В. Співаковського. – Херсон: Айлант, 2014. – 376 с.
6. Weill P., Ross J. W. IT Governance: How Top Performers Manage IT Decision Rights for Superior Results. – Harvard Business Press, 2004. – 269 p.

7. Ресурс Інституту управління інформаційними технологіями (IT Governance Institute): www.itgi.org
8. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.1993 № 3125-XII (зі змінами та доп., внесеними Законами України від 14.03.1995 №81-95) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – С. 88.
9. Про затвердження Переліку послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми) № 182/5, 27.09.2007, Рішення Аудиторської палати України. Ресурс Професійної юридичної системи: <http://zakon.nau.ua>
10. Пилипенко І.І. Стандарти аудиту та етики: [навч. посіб.] /Пилипенко І.І, Редько О.Ю. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. – 277 с.
11. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2007 року / [пер. з англ. О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков]. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «Статус», 2007. – 1172 с.
12. International Standards on Auditing: http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standards_on_Auditing
13. Specific features of educational software promotion at Ukrainian market / Y. B. Samchynska, M.O. Vinnyk // Actual problems of economics. – 2014. – № 7 (157). – P. 534-540.
14. Information Systems Audit and Control Association, Inc. // www.isaca.org.
15. Cobit ® 4.1. Framework. Control Objectives. Management Guidelines. Maturity Models. IT Governance Institute. USA, 2013. 196 p.
16. Cobit ® 5. A Business Framework for the Governance and Management of Enterprise IT. An ISACA® Framework. USA, 2013. 93p.
17. Самчинська Я.Б., Калінська Т.А. Методичні аспекти аудиту діяльності страхових компаній / Я.Б. Самчинська, Т.А. Калінська // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 2, Том 1. – С. 153-159.
18. Broadbent M. The new CIO leader: setting the agenda and delivering results / Marianne Broadbent, Ellen S. Kitzis. – Gartner Inc., Harvard Business School Press, Boston, MA, USA, 2005. – 339 p.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2014

Samchynska Yaroslava

Kherson State University, Kherson, Ukraine

METHODS FOR EVALUATION OF COMPANIES' INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES EFFICIENCY AND CONTROL IN TEACHING COURSE "INFORMATION TECHNOLOGY GOVERNANCE"

The use of the information systems and technologies in economic activity is called to represent companies' corporate principles, aims, traditions, to help in realization of the planned strategies, thanks to that the management efficiency and the cost of enterprise increases. Teaching for educational discipline «IT Governance» is directed on a study and research of these intercommunications by students of the 5th course on specialties «Computer Science», «Software Engineering» for educational level Specialist (Past Bachelor Degree), Master degree.

The auditing services belong to the actual methods for evaluation of the information systems and technologies efficiency and control, which are studied according to the course «IT Governance». The article deals with the methodological basis of providing auditing services for evaluation of efficiency and control of information systems (technologies) for the purpose of satisfaction of growing informational needs of companies and functional activation in their information resources. The main task of auditing services for control of information systems (information communication technologies) efficiency is to evaluate independently and objectively if the information technologies provide the necessary services. The basic criteria, data ware, subject and object of audit necessary for drawing up an audit report and assurance declaring are established. The program and a detailed list of auditing procedures for evaluation of efficiency of information systems and technologies have been presented.

Key words: information technologies, companies, evaluation of efficiency, information technology governance, auditing services, control.

Самчинская Я.Б.

Херсонский государственный университет, Херсон, Украина

**МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ И КОНТРОЛЯ
ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ И ТЕХНОЛОГИЙ КОМПАНИЙ В
ПРЕПОДАВАНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ
ТЕХНОЛОГИЯМИ»**

Использование информационных систем и технологий в хозяйственной деятельности призвано отображать корпоративные принципы, цели, традиции компаний, способствовать реализации запланированных стратегий, благодаря чему повышаются эффективность управления и стоимость предприятия. Преподавание учебной дисциплины «Управление ИТ» направлено на изучение и исследование этих взаимосвязей студентами 5 курса направления подготовки «Информатика», «Программная инженерия» образовательного уровня «специалист», «магистр».

К актуальным методам оценки эффективности и контроля информационных систем и технологий, изучаемым на занятиях курса «Управление ИТ», относятся аудиторские услуги. В статье представлены методические основы предоставления аудиторских услуг по оценке эффективности и контроля информационных систем (технологий) с целью удовлетворения растущих информационных потребностей компаний, а также функциональной активизации их информационных ресурсов. Установлено, что основной задачей данных аудиторских услуг является обеспечение независимой и объективной оценки того, предоставляют ли информационные технологии нужные компании сервисы. Определены основные критерии, информационное обеспечение, предмет и объекты аудиторской проверки, необходимые для формирования аудиторского заключения и предоставления уверенности. Разработаны программа и детальный перечень аудиторских процедур по оценке эффективности и контроля информационных систем и технологий.

Ключевые слова: информационные технологии, компании, оценка эффективности, управление информационными технологиями, аудиторские услуги, контроль.